

ABD-İngiltere-Avustralya Güvenlik Paktının Boyutları ve Amacı

Soru:

ABD-İngiltere-Avustralya güvenlik paktının boyutları ve amacı nedir? Pakt, Çin'e karşı mı? Yoksa Tunus'taki İngiliz etkisini yok ettikten, Gine'de uşakları, Amerikan ajanlarına darbe yaptıktan ve Amerika'dan bağımsız bir Avrupa gücü kurma çabalarından sonra Fransa'ya atılmış bir İngiliz-Amerikan tokadı mı?

Cevap: Bu soruların cevabına açıklık getirmek için aşağıdaki hususlara bir göz atacağız:

1- Sky News Arapça'ya göre, 16 Eylül 2021'de ABD Başkanı Biden, İngiltere Başbakanı Johnson ve Avustralya Başbakanı Morrison, video konferans yöntemiyle gerçekleştirdikleri basın toplantısında, yeni bir güvenlik iş birliği kurduklarını duyurdu. Basın toplantısında konuşan Biden, "Hedeflerinin Hint-Pasifik bölgesinde uzun vadeli barış ve istikrarı sağlamak olduğunu belirtti." Morrison ise toplantıda yaptığı açıklamada, "Ülkesinin nükleer silahların yayılmasını önleme yükümlülüklerini yerine getirmeye devam edeceğini kaydetti." İngiltere Başbakanı Johnson da yeni ittifakı çok önemli bir karar olarak tanımladı ve "Dünyanın en karmaşık projelerinden birisi olacağını" söyledi. Bu ülkeler, ittifak hazırlığını gizlilik içinde yürüttüler, ittifak Çin ve Fransa'da şaşkınlık oluşturdu...

2- Fransa, büyük bir öfke gösterisinde bulundu. Amerika ve Avustralya'yı yalancılıkla, İngiltere'yi de daimi oportünizmle suçladı. Avustralya'nın 2016 yılında Fransa ile imzaladığı 56 milyar avroluk denizaltı alım anlaşmasını iptal etmesi nedeniyle bu ittifakla sırtlarından bıçaklandıklarını söyledi." (18.09.2021 BBC) Çin ise, Asya kıtasında ilk soğuk savaş fişeginin ateşlendiğinden söz etti. Amerika ve İngiltere'yi, bu paktın Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi anlaşmasıyla uyumluluğunu gözden geçirmeye çağırıyor ve nükleer denizaltı teknolojisinin nükleer gücü olmayan Avustralya'ya transferinin bu anlaşmanın ihlali anlamına gelebileceğini kaydetti. Şüphesiz Çin, özellikle Asya denizlerinde kendi hegemonyasına karşı çıkan Avustralya'nın nükleer denizaltılara sahip olacağı için bu ittifakı kendisine bir tehlike olarak addediyor.

3- Amerika'nın konvansiyonel müttefiki Avrupa, Trump döneminin sona ermesiyle rahatlamıştı. ABD Başkanı Biden'ın "Amerika geri döndü" sloganı atmasıyla ve Trump'ın "önce Amerika" sloganına karşılık Biden'ın bunu bir slogan olarak benimsemesiyle bu rahatlama daha da arttı. Ancak Biden yönetiminin, Avrupa'nın görüşüne ve çıkarına itibar etmeden Afganistan'dan çekilmesi, bu ülkelerin, utanç verici bir şekilde Amerika'ya olan bağımlılığını gösterdi. ABD'nin Afganistan'dan çekilmesi, Trump'ın halefi olarak başkanlık koltuğuna oturmasının dokuzuncu ayında Biden yönetiminin en büyük uluslararası operasyonuydu. Ardından Avrupa'da, Amerika'ya yönelik geniş çaplı eleştiriler baş gösterdi. Bunların en önemlisi, Fransa'nın Amerika'dan bağımsız bir Avrupa gücü kurulması ve güçlendirilmesi çağrısıydı. Bu çağrının ardından Amerika, Avustralya ve AB'den çıkan İngiltere ile yeni bir ittifak kurduğunu açıkladı. Bu, durumu daha da kötüleştirdi! Bu yüzden Fransa Dışişleri Bakanı, "kararın eski ABD Başkanı Donald Trump'ın davranışlarını anımsattığını" ileri sürdü ve "sırtımızdan vurulduk" ve "acı verici bir darbe" açıklamasında bulundu. Sonra Fransa, Washington büyükelçisini danışmak amacıyla acilen geri çağırma kararı aldı!

4- Bu yeni güvenlik paktının boyutlarını incelediğimizde, uluslararası arenada büyük bir olay olduğunu görürüz. Geniş çaplı yansımaları olacaktır. Yansımaları, ABD'nin Çin'in yükselişini çevreleme stratejisi çerçevesinde, Amerika ve İngiltere'nin, Fransa'nın muhalif uluslararası

davranışlarını cezalandırması ve bunun diğer Avrupa Birliği ülkeleri üzerinde etkisinin olması çerçevesinde değerlendirilebilir. Bunun açıklaması şöyledir:

**** Çin tarafında:**

Bugün ABD'nin öncelikli stratejik hedefinin, Çin'in yükselişiyle mücadele etmek, uluslararası ekonomik, bölgesel askeri risklerini çevrelemek olduğu, ülkelere özellikle de Çin'e bir sır değil. Bu yüzden Çin, açıklandığı andan itibaren bu askeri paktın hedeflerini anladı ve kabul edilemez olduğunu duyurdu. "Soğuk Savaş zihniyeti" ve "ideolojik önyargıyla" hareket edildiğini ve güvenlik anlaşmasının, "Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi" anlaşmasını ihlal ettiğini söyledi. "Çin'in Washington'daki büyükelçilik sözcüsü Liu Pengyu, ulusların üçüncü tarafların çıkarlarını hedef alan dışlayıcı bloklar inşa etmemesi gerektiğini ve bu ülkelerin soğuk savaş mantalitesinden ve ideolojik ön yargılardan uzaklaşması gerektiğini söyledi..." (16.09.2021 El Cezire)

Dolayısıyla Çin:

A- Şüphesiz bu adımın, yeni bir paktın çekirdeği mesabesinde olduğunun farkında. Sovyetler Birliği'ne karşı kurulan NATO benzeri bir oluşumun aşamasıdır. Nitekim El Cezire'nin Washington Post gazetesinden aktardığına göre, "Bu anlaşma, Avustralya'nın nükleer enerjili gelişmiş denizaltılara sahip olmasını ve işletmesini sağlayacak, dizel-elektrik itme sistemli denizaltılarının yerini alacak. Avustralya'ya saldırı kapasitesi verecek, herhangi bir çatışma durumunda Çin'in bu saldırı kapasitesini hesaba katması gerekecek." [17.09.2021 El Cezire] Diğer bir deyişle bu anlaşma, Çin karşısı Asya kümelerinden birisi olarak Avustralya'yı nükleer denizaltılar ve ABD Tomahawk Cruise Füzerleriyle donatarak askeri yeteneğini güçlendirecek...

B- Çin ayrıca, ABD'nin Çin'in yükselişine karşı koyma stratejisinin Washington'daki yönetimlerin değişmesiyle değişmeyeceğinin de bilincindedir. Stratejinin ana fikri, çevresindeki Çin karşısı ülkeleri güçlendirmek ve etrafını ekstra tehlikelerle örmektir. Bu yüzden Amerika, açtığı açık deniz bölgeleri ve seyrüsefer özgürlüğü başlığı altında, ister ABD askeri teknolojisinin doğrudan transferi yoluyla olsun, isterse Japonya, Güney Kore, Avustralya, Hindistan vb. gibi Çin karşısı Asya kümelerine doğrudan ve büyük askeri desteği yoluyla olsun, Çin'i çevreleyen denizlere askeri kamp kurmaktadır. Amerika, Çin'in yükselişini durdurma politikasının, Irak ve Afganistan savaşları nedeniyle geciktiğini biliyor. Çin de, bu gecikmenin Washington'u hiçbir kısıtlama olmadan Çin'in yükselişini durdurma çabasına iteceğini düşünüyor. Bu oldukça tehlikelidir, zira Trump yönetiminin, Japonya ve Güney Kore'ye nükleer silahlar sağlama fikrini ortaya atması ve bugün Biden yönetiminin de Avustralya'ya nükleer denizaltılar sözü vermesi, ABD'nin Çin'e karşısı izlediği politikanın tehlikesini daha da artırıyor ve artık bu politika, uluslararası sözleşmelere uymayacaktır.

**** AUKUS'daki üç müttefik ülke tarafında,** El Cezire'nin aktardığına göre, 16 Eylül 2021'de şu gerçekleşti:

A- "ABD yönetiminden üst düzey yetkililer, "Bu savunma ortaklığının, bölgede gelişen Çin etkisinin ışığı altında geldiğini" söylediler. ABD Başkanı Joe Biden, yaptığı açıklamada, "İngiltere ve Avustralya ile imzalanan AUKUS güvenlik paktının, bu ülkelerin en modern manevra yeteneklerine erişimine izin vereceğini ve hızlı gelişen tehditleri püskürtme olanağı sağlayacağını belirtti..."

B- "İngiltere Başbakanı Boris Johnson, ABD ve Avustralya ile üçlü savunma ortaklığının başlatılması, Hint-Pasifik bölgesinde güvenlik ve istikrarı korumak için birlikte çalışmayı amaçladığını söyledi. Bu ortaklığın öncelikli görevinin, Avustralya'nın nükleer enerjili denizaltılar edinmesini sağlamak için bu ülkeyi desteklemek olacağını belirtti..."

C- Avustralya Başbakanı Scott Morrison ise yaptığı açıklamada, “Ülkesinin, konvansiyonel denizaltılar alımı için 2016 yılında Fransa ile imzalanan büyük bir anlaşmayı iptal ettiğini, ABD ve İngiltere’nin yardımıyla nükleer enerjili denizaltılar inşa etmeyi tercih ettiğini kaydetti. Morrison, “Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme yükümlülüklerimizi yerine getirmeye devam edeceğiz. Avustralya, nükleer silah veya sivil nükleer kapasite oluşturma peşinde değil.” diye ekledi...”

**** Fransa tarafı ise, aşırı duyarlı tepki verdi. Olanları şaşkınlıkla karşıladı:**

A- “Fransa Dışişleri Bakanı Jean-Yves Le Drian, Avustralya’nın bu anlaşmanın ardından Fransa ile daha önce yaptığı bir denizaltı imalatı sözleşmesinden çekilmesini “Sırtımızdan bıçaklandık” sözleriyle eleştirdi. Jean- Yves Le Drian, France Info radyosuna yaptığı açıklamada, “Avustralya’nın anlaşmayı yırtıp atıp ABD ve İngiltere ile ortaklık anlaşması imzalaması nedeniyle Fransa’nın ihanete uğradığını, öfke ve acı duyduğunu söyledi. Avustralya, anlaşma uyarınca nükleer enerjili denizaltılar edinecek...” [16.09.2021 El Cezire] Yine Le Drian, yaptığı bir açıklamada, “ABD ve Avustralya büyükelçilerinin Cumhurbaşkanı Macron’un talebi üzerine istişareler için acilen Paris’e geri çağrıldığını söyledi. 15 Eylül’deki Washington ve Canberra’nın açıklamalarının son derece ciddi olduğunu söyleyerek, bu olağanüstü kararı haklı çıkardığını kaydetti. [17.09.2021 arabic.euronews.com] Le Drian, France Info radyosuna yaptığı açıklamada, “Çok kızgınım... Müttefikler arasında böyle şeyler olmaz... Bu bize sırtımızdan vurulan bir darbedir.” ifadelerini kullandı. [17.09.2021 Deutsche Welle] Büyükelçilerin geri çağrılması kararından önce: “Fransız diplomatlar, ABD ile Fransa arasındaki ilişkileri kutlamak için Cuma günü Washington’da yapılması planlanan bir galayı iptal ettiler.” [18.09.2021 El Cezire]

B- Fransa Savunma Bakanı Florence Parly, “Avustralya’nın ülkesinden konvansiyonel denizaltılar alımı anlaşmasını iptal etmesini riskli ve çok kötü bir haber olduğunu söyledi...” [16.09.2021 El Cezire]

5- Amerika liderliğinde bu üç ülkenin, neden Fransa’dan uzak hatta Fransa’yı cezalandırır bir şekilde bu icraatta bulduklarına gelince, aşağıdaki hususlardan dolayı olduğu not edilmelidir:

A- Fransa, Trump yönetiminin politikalarını açıkça eleştirmiş ve kabul edilemez olduğunu söylemişti. Türkiye ile Yunanistan arasındaki Doğu Akdeniz krizinde bu açıkça görüldü. Biden yönetimi geldiğinde ve uydu değil müttefik görüntüsünde görünmek isteyen Avrupa ülkelerinin Amerika’ya olan bağımlılık boyutunu gösteren bir yolla Afganistan’dan çekildiğinde, Avrupa Birliği içinde Fransa, yeniden ABD şemsiyesinden (NATO) bağımsız bir Avrupa gücü kurma fikrini ortaya attı. Yani Fransa, Avrupa ülkelerine ABD’nin askeri liderliğine karşı çıkmaya başladı. Afrika’da Amerikan etkisine yönelik cesaretinde bir artış oldu. Gine darbesinde ve öncesinde Sahil ülkelerindeki Fransa’nın askeri faaliyetlerinde bu açıkça görüldü. İşte bütün bunlar, Amerika’da Fransa’ya karşı bir kızgınlık var etti.

B- İngiltere’nin AB ülkeleri ile Brexit müzakereleri sonrasında, İngiliz-Fransız ilişkilerinin büyük ölçüde kötüleştiği gün yüzüne çıktı. İki ülkeden hiçbiri yumuşama alameti göstermedi. Fransa ve Avrupa’nın, İngiltere’nin birlikten çıkış anlaşması ve şartlarına direnmesinde bu açıkça gözüktü. Belki de Fransa ile AB ülkeleri, birlikteki diğer ülkelerin İngiltere’nin yolundan gitmesini, böylece birlikten ayrılmasını ve birlik sözleşmesini yırtıp atmasını önlemek istemiş olabilirler. Ancak bu, Fransa-İngiltere ilişkilerinde benzeri görülmemiş bir kötüleşmeye yol açtı. Uluslararası politikaları önemli ölçüde ayrıldı. Fransa, Kais Said’in kararları ile Tunus’ta iktidarı ele geçince, İngiltere’nin çıkarını dikkate almaması bir yana, Tunus’ta İngiltere’ye karşı Amerika ile işbirliği yapmaya başladı. Bu, her ikisinin politikasında alışlagelmiş bir durum değildi.

C- 2021 Mayıs ayının başında Jersey Adası krizi yaşandı. Jersey, İngiliz Kraliyetine bağlı bir adadır. Fransa topraklarına yaklaşık 20 km uzaklıktadır. İngiltere, birlikten çıktıktan sonra Fransız balıkçı gemilerinin İngiltere’nin balıkçılık sularına girişini önlemek için iki savaş gemisi gönderdi.

Fransa, adanın elektriğini kesmekle tehdit etti. İngiliz önlemlerine bir yanıt olarak Fransız balıkçıları korumak için polis ve koruma tekneleri gönderdi. Bütün bunlar, iki ülke arasındaki ilişkilerin kötüleşmesinin ivme kazandığının bir göstergesidir. Bu durum, İngiltere'yi Fransa'ya bir tokat atmaya, Amerika'yı Fransa'ya karşı körüklemeye sevk etti. Ancak İngiltere'nin geleneği ve sinsiliği üzere tüm bunlar gizlilik içinde gerçekleşti... Amerikan New York Times gazetesine göre, "Londra ve Washington'daki yetkililere göre, İngiliz hükümeti, Pasifik'e nükleer enerjili denizaltılar konuşlandırmak, bu amaçla ABD ve Avustralya ile üçlü ittifak kurmak için erkenden bir rol oynamıştır." [19.09.2021 El Arabiya]

D- Ancak özellikle Amerika için şu veya bundan daha tehlikeli olanı, Fransa'nın, Amerikan tutumuna aykırı olarak Çin'e yönelik pasifist tutumudur. "Paris, geleneksel müttefiklerinin Çin'le bölgede Fransız çıkarlarını kesinlikle tehlikeye atacak bir çatışma stratejisi izlemesinden ciddi şekilde endişe duyuyor. Hint-Pasifikte üçlü ittifak stratejisinin herhangi bir askeri yanlılığı, Yeni Kaledonya ve Fransız Polinezyası'ndaki bir milyon Fransız vatandaşının güvenliğini tehdit edecektir. Bu önemli iki Fransız bölgesi, denizasırlı bölgeler olarak bilinir..." Bu nedenle Fransa'nın önümüzdeki yılın başlarında AB başkanlığını devraldıktan sonra "Bağımsız Avrupa stratejisi pusulasını netleştirmesi", Avrupa'yı Amerika'nın savunma şemsiyesinden çıkarma çabalarını sürdürmesi, evrensel bir güç olmak için uluslararası arenada AB'nin ayağını sağlamlaştırması bekleniyor... [22.09.2021 El Cezire]

6- İşte bunlar, bu yeni ittifakın boyutları ve amacıdır. İngiltere'nin katılımıyla Amerika, Avustralya ile bu ittifakı kurmak için çalışmıştır. Böylece bu ittifak, bir yandan Çin'i kuşatma kümelerinden bir küme olacak, diğer yandan Avustralya ile denizaltılar anlaşmasının iptaliyle ve bu ittifaka katılmamasıyla Fransa'ya şiddetli bir tokat indirilmiş olacaktır. Bu pakt, Çin'i çevreleyen denizlerde durumun, daha fazla militarizme ve krize sürükleyecek, Washington'un Çin'in yükselişini durdurma zorunluluğu olarak gördüğü yüksek risk için bir bahane olacaktır. Pervasız politika sahibi Fransa'ya gelince, yüzünü İngiliz-Amerikan yumruklarından koruyamayacak kadar zayıftır. Daha doğrusu tüm Avrupa Birliği ülkeleri büyük bir zafiyet içerisindedir. Fransa'nın NATO'dan bağımsız bir Avrupa gücü kurmak için feryadı figan ettiği Avrupa gücünün miktarı, çok küçüktür (Beş bin asker). Bu, İngiltere'nin özellikle Avrupa Birliği'nden ayrılmasından sonra Avrupa'nın uluslararası kapasitesinin küçüklüğünü gösteriyor.

7- Dolayısıyla bugün büyük olarak adlandırılan bu ülkelerin sabit bir değeri yoktur.

بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ "Kendi aralarındaki çekişmeleri şiddetlidir.

Sen onları toplu sanırsın. Hâlbuki kalpleri darmadağınaktır. Bu, onların akılları ermez bir topluluk olmalarındandır." [Haşr 14] Kurtçuklar bu ülkeleri içeriden kemiriyor, aralarındaki ilişkileri de kemiriyor. Belki de bu, iyiliğin habercisidir, dininin üstün gelmesini kolaylaştırmak için Allah'ın sünnetlerinden bir sünnettir. İlk İslam Devleti kurulduğunda, Pers ve Rum devletleri ve aralarındaki ilişkiler bu şekildeydi. Birbirini boğazlayan ve bariz husumet ilişkisiydi.

وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ "Allah, bir kavme kötülük diledi mi, artık o geri çevrilemez. Onlar için Allah'tan başka hiçbir yardımcı da yoktur." [Rad 11]